

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

CATALUNYA, ARMA AL BRAÇ...

*Editat pel Sindicat de
Dibuixants Professionals*

El Sindicat de Dibuijants Professionals de Catalunya

aplega en el seu si
totes les especialitats

**Tú, dibuixant!
Ja n'ets soci?**

Fills de F. Mas Sardà

BANQUERS
Casa fundada en 1860

Banca - Borsa - Canvi - Girs, etc.

CAIXA D'ESTALVIS

**Facilitem guardioles
per a l'Estalvi a domicili**

RAMBLA DEL MIG, 1 (davant del Liceu) BARCELONA

I. GUARDIOLA

Suc. de FRÍGOLA I QUERALT

Casa especialitzada en material de
DIBUIX I PINTURA

CARRER VALÈNCIA, 199
(Entre E. Granados i Arbau)

Telèfon 74205
BARCELONA

Papers, Cartrons i llurs annexes

FILLS D'ESTEVE BACHS, S. L.

C. Tallers, 22 - BARCELONA - Telèl. 20749

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ,
AVG.^a PORTAL DE L'ÀNGEL, 2
Telèfon 10796
BARCELONA

FORA DE BARCELONA
PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
ESPANYA: trimestre 3 Pessetes
ESTRANGER: trimestre 5 Pessetes

El diumenge passat, el poble de Catalunya, en manifestació imponent, va commemorar el 19è. aniversari de la revolució russa palestant, en aquest acte, el seu desig increbantable de no deixar-se vèncer pel feixisme assassí que omple de sang i de dolor les terres d'Espanya. Aquesta voluntat ferma de tot el nostre poble, fou manifestada d'una manera seriosa i digna. El nostre proletariat, el nostre petit comerç, àdhuc la nostra petita burgesia, formant un bloc compacte, desfilaron davant el President de Catalunya, per recordar una vegada més que Catalunya està en peu i disposada a tots els sacrificis per a les defenses de la seva llibertat i de les essències democràtiques.

Temps a venir, quan el soroll de la batalla resti apagat i un règim de treball i de progrés substitueixi el tràgic desgavell de la guerra, hom recordarà, arreu, l'esforç immens que ha realitzat Catalunya per a contribuir al triomf. De bell antuvi, en els moments d'iniciar-se la rebel·lió militar, el nostre poble, mal armat, sense comandament, donant el pit i oferint generós la seva sang, va desfer les il·lusions dels generals feixistes, vençant-los d'una manera fulminant. Els canons passaren a poder del poble. Els caps i generals caigueren presoners, i de Catalunya sorgí poderós el moviment salvador de resistència.

Després, sense plànyer esforços ni sacrificis, contribuí a la lluita general contra els rebels trametent columnes a les línies de foc. I aquestes columnes, integrades per l'entusiasta joventut catalana, anaren no solament al front d'Aragó, sinó als

Mentre es lluita al camp de batalla s'ha de mantenir el foc sagrat de l'entusiasme a la capital, que ha de donar calor als nostres heroics germans. Fer popular la guerra, fer que la seva fi gloriosa sigui la preocupació única de tots els ciutadans.

de València i Madrid, per tal d'ajudar la resistència.

I ha fet més encara, el poble de Catalunya. Ha proveït de queviures les terres assotades per la guerra, imposant-se, en fer-ho, naturals privacions. Ha acollit al seu si, cordialment, els refugiats de les regions en guerra. Ha protegit els infants de tot arreu, sense limitació de cap mena. No ha reparat en sacrificis per tal de complir el seu deure. I per damunt de tot, ha transformat, en poques setmanes, la seva poderosa indústria en una indústria de guerra, moderna i perfeccionada, on, el nostre obrer, treballa hores i hores en la fabricació d'eines de guerra, i municions. Catalunya, baluard de les llibertats, plena de confiança en el triomf, lluita al front i a la reraguarda, sense treva ni desmai, per tal d'esclafar el feixisme antipatriòtic i traïdor. Lluita i seguirà lluitant mentre calgui.

Aquesta voluntat seva, que res ni ningú no farà tòrcer, la va palesar el diumenge darrer, en desfilant pels carrers de la nostra ciutat, en ocasió de l'homenatge a la Rússia amiga, que, ara fa 19 anys, va saber lluitar, com ara lluitem nosaltres, i va saber vèncer, com també vencerem.

Catalunya sola, guanyaria la

guerra), va dir el President Companys. I és cert. Mentre el poble aleni, els fronts de lluita tindran combatents ardits i la reraguarda tindrà col·laboradors incansables.

A les avençades, la nostra joventut lluitarà fins a vessar la seva darrera gota de sang per la llibertat. El nostre obrer esmerçarà tot el seu esforç a la fàbrica, per a lliurar als qui lluiten, els elements del triomf. És tot un poble en peu. I a tot un poble, no hi ha qui el venci.

La revolució ha enderrocat el podrit embalum de la vella justícia. A les clàssiques normes jurídiques, enfarfegades i enrevesades, han succeït altres normes modernes, justes i breus, que han posat la Justícia a l'abast del poble, lliurant-la de la influència del poder i del diner. Anima d'aquesta nova organització jurídica, que mereix els elogis de tot el món liberal, és el vell advocat Barriobero, que tant ha sofert les imperfeccions i la venalitat del vell règim. Barriobero realitza, desinteressadament i al servei d'uns ideals, una tasca formidable, digna de l'agraïment del poble.

Resulta paradògic — lamentablement paradògic — que certs governs "democràtics" es dediquin a fer "antidemocràcia", afavorint obertament el feixisme. El feixisme té per missió principal, i gairebé única, destruir les democràcies.

Per això hom, en veure l'actitud dels governs "democràtics" d'Anglaterra i de França, no pot pensar sinó en la traïció o en el suïcidi per banda d'aquells governants...

¿Què hi fan a Barcelona aquests vint mil fusells, aquests tres milions de cartutxos i aquestes cent metralladores?

¿No podria el Govern obligar que anessin al front?

Anecdotari ciutadà

El company secretari prenent notes d'uns milicians per a allistar :

—Domicili?

—Sant Andreu.

—Home, ja no n'hi ha de sants!

Es diu: «Andreu», a seques! A veure, l'altre, on viu?

—A Sant Martí.

—Home, ja he dit, que no n'hi ha de sants! A Martí, a seques!

—El següent; domicili?

—No es pot dir.

—Com s'entén que no es pot dir? On viu?

—A seques!

L'home vivia a Sants.

Una tarda al Tívoli. Actua un tenor vell, que fa el que pot. Un espectador diu a en Zanni:

—Aquest tenor encara ataca bé les notes!

I respon en Zanni:

—Sí. Però se li defensen com a tigres!

En una tertúlia, al Palau de Justícia, deia un dels presents, tot filosofant:

—En aquest món, la felicitat consisteix a perseguir quelcom i no arribar a abastar-ho...

A la qual cosa objectà en Comes:

—Es veu que no haveu corregut mai darrera un tramvia, en dies de pluja!

En Montero parlava dies endarrera d'una dona:

—No és estrany que tingui diners —deia—. ¿No veieu que es vesteix a crèdit i es despulla al comptat?

Al saló de Sant Jordi es troben en R... i en S...

—Vaja —diu el primer—. Ja era hora que les nostres organitzacions fessin les paus... Per culpa d'aquelles diferències havíem d'estar distanciat. I cregueu que jo sento per a vós les mateixes simpaties que vós sentiu per a mi...

Resposta d'en S... amb to de disgust:

I dieu que havem fet les paus!

Es comentava a l'Ateneu la detenció d'en Cortina pel delictes de bigàmia.

I en Pujol, doctoral com sempre, definia la bigàmia dient que era el tenir una dona de més.

—¿I tu et creus que tot aquell qui li sobra una dona és bigam? —objectà en Camps...

A l'Enciclopèdic discutien l'altre vespre dos socis de diferent tendència social. I un d'ells, va dir a l'altre...

Está malament, això. S'apropen dies de prova.

—De què feu vós?

—Sóc sastre.

—Doncs de què us queixeu?

Definició de la vida feta per l'Opisso...

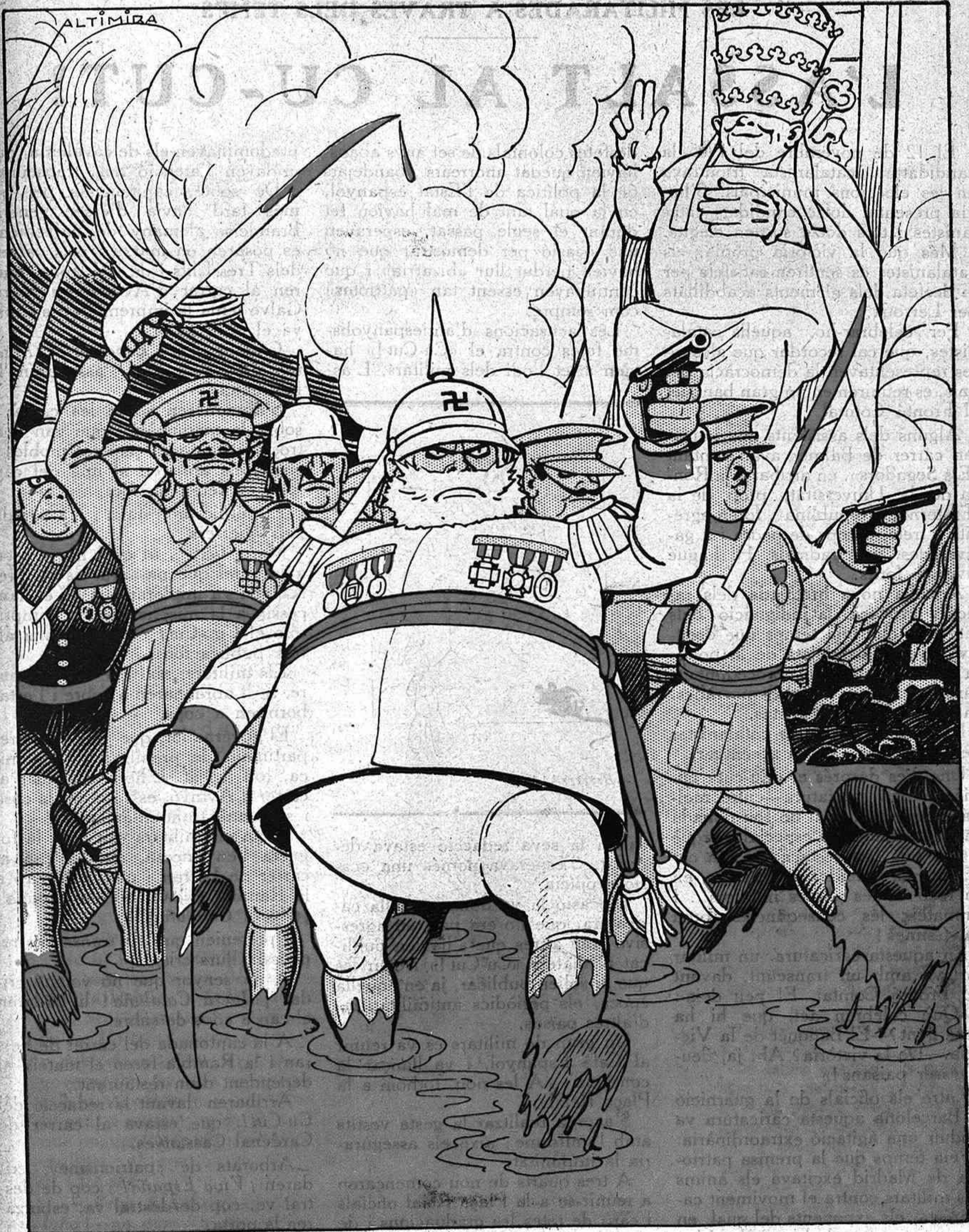
—La vida? Pss! Tot és reduir a cordar-se, descordar-se, tornar-se a cordar...

La Victòria es paga amb sang, amb desolació i amb llàgrimes. Per això no són dignes de la Victòria més que els soferts, els modestos i els generosos.

«Hay que exterminar las razas vasca y catalana». —Millan Astray.

—No en facis cas; no hi és tot.

«BENEEIXO ELS DEFENSORS DE DEU I DE LA RELIGIÓ».

(Paraules de Pius XI)

LES MILITARADES A TRAVÉS DELS TEMPS

L'ASSALT AL CU-CUT!

El 12 de novembre del 1905 la candidatura catalanista triomfava en les eleccions municipals. S'havia presentat dotze candidats catalanistes i tots dotze sortien elegits.

Més que la victòria pròpia, els catalanistes es sentiren satisfets per la desfeta dels elements acabdillats per Lerroux.

Per celebrar-ho, aquells catalanistes, que cal recordar que aleshores representaven la democràcia del país, es reuniren en un gran banquet al Frontó Comtal.

Alguns dels assistents que baixaren carrer de Balmes avall cantant «Els Segadors», en arribar a la Ronda de la Universitat, prop de la «Fraternitat Republicana», foren agredits a trets, a cops de pedra i a ganyetades, pels radicals. Hi hagué diversos ferits.

Aquella nova bretolada dels radicals provocà la indignació dels catalans, que feia temps que desitjaven veure bandejats de la política del país aquests procediments bàrbars, incivils i antidemocràtics, habituals dels lerrouxistes.

La tivantor entre els catalanistes i els centralistes es va accentuar.

Uns dies després el «Cu-cut» publicava una caricatura—entre moltes altres—a la qual no fou donada una transcendència especial, perquè ni tan sols fou destacada; una caricatura de reduïdes dimensions, en un recó de les planes interiors... I tanmateix les conseqüències foren gravíssimes!

En aquesta caricatura, un militar parlava amb un transeünt, davant del Frontó Comtal. El peu deia: «—Què celebren ací, que hi ha tanta gent?—El Banquet de la Victòria.—De la victòria? Ah, ja, deuen ésser paisans!»

Entre els oficials de la guarnició de Barcelona aquesta caricatura va produir una agitació extraordinària.

Feia temps que la premsa patriòtera de Madrid excitava els ànims dels militars contra el moviment catalanista, els exponents del qual, en la premsa, eren aleshores «La Veu de Catalunya» i, sobretot, el «Cu-Cut!»

Els militars, que, després de les

desfetes colonials de set anys abans, havien quedat anorreats i bandejats de la política de l'Estat espanyol, en la qual tant de mal havien fet durant el segle passat, esperaven una ocasió per demostrar que no havien perdut llur «bizarria» i que continuaven essent tan «patriotes» com sempre.

Les acusacions d'antiespanyolisme fetes contra el «Cu-Cut!» havien atret l'odi dels militars. L'as-

salt a la seva redacció estava decretat. S'esperava només una ocasió propícia.

L'ocasió la va donar aquella caricatura, que no era pas tan agressiva com altres que s'havien publicat al mateix «Cu-Cut!» i com les que hi solien publicar, ja en aquella època, els periòdics antimilitaristes d'altres països.

Un grup de militars es va reunir al Cafè Espanyol, i va llançar la consigna: «A les nou, tothom a la Plaça Reial».

S'acordà realitzar la gesta vestits amb l'uniforme; això els asseguraria la impunitat.

A tres quarts de nou començaren a reunir-se a la Plaça Reial oficials i caps de totes les graduacions i de totes les armes, que s'havien proveït d'armes al Parc de Artilleria.

A les nou ja eren més de tres-cents, els militars, entre els quals

predominaven els de cavalleria, que cridaven l'atenció dels transeünts.

De sobte, capitanejats pel qui més tard havia d'ésser general Brandeis, alemany de naixement, es posaren en marxa i pels carrers dels Tres Llits i de la Lleona, anaren al carrer d'Avinyó on Marià Galve tenia la impremta on s'editava el «Cu-Cut!»

Cridant ¡Viva Espanya! i ¡Mueran los catalanistas! assaltaren la impremta.

S'abraonaren sobre les caixes i sobre la maquinària, que van destruir i agafaren papers, mobles i eines, els apilaren al mig del carrer i en feren un foc.

El públic protestava i era agredit pels guerrers.

Marià Galve, al qual havia estat avisat del que passava, es va presentar i va implorar que no el llancessin a la misèria; que ell imprimia el Cu -Cut! com imprimia altres publicacions...

Els militars, així que el van veure, se li abraonaren a sobre i l'estorniren a cops.

El governador, que presidia el repartiment de premis a l'Econòmica, fou avisat. L'home va anar al carrer d'Avinyó, es va mirar la cosa i se'n anà tranquil·lament.

Quan els militars van tenir la foguera ben encesa, anaren cap al carrer de Ferran i marxaren cap a la Rambla cridant ¡Viva España! ¡Muera Cataluña!

I pretenien que els transeünts repetissin llurs crits.

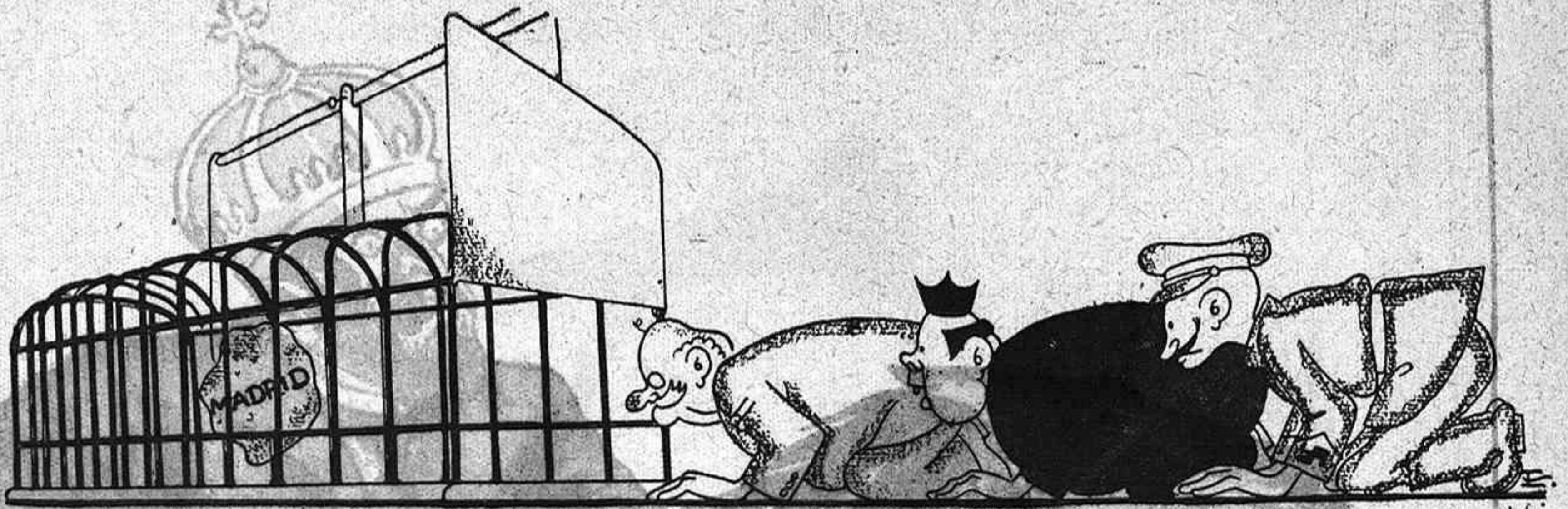
A un senyor que no volgué cridar ¡Muera Cataluña! li badaren el cap a cops de sabre.

A la cantonada del carrer de Ferran i la Rambla feren el mateix al dependent d'un restaurant.

Arribaren davant la redacció del Cu-Cut!, que estava al carrer de Cardenal Cassanyes.

Arborats de «patriotisme», cridaren ¡Viva España! i cop de destrial ve, cop de destrial va, esbotzaren la porta.

Alguns havien pujat a la fonda que hi havia al primer pis de la mateixa casa, es despenjaren pel balcó i s'arrepnjaren sobre el rè-

La ratiera.

tol per fer-lo caure. Altres s'hi enfilaren des del carrer.

Per l'esvoranc obert a la porta entraren a la redacció alguns oficials que començaren a destroçar els mobles i les vidrieres i després van treure llibres, diaris i mobles al carrer, on ho apilaren i encengueren un altre foc.

Mentre succeïa tot això, el governador civil, general Fuentes, perfectament assabentat dels fets, a quatre passes del carrer del Cardinal Cassanyes, a «El Nuevo Liceo», entre els carrers de Hospital i de Sant Pau, prenia una copa de conyac, acompanyat d'un coronel vestit d'uniforme i d'un altre militar vestit de paisà i deia:

—Hay que castigar con mano fuerte a los catalanistas.

El públic protestava i xiulava, però no podia fer res per a impedir la salvatjada. Els militars a cop de sabre, el tenien a rotlle.

Els guàrdies s'ho miraven d'un tros lluny.

No hi intervingueren fins una estona més tard, quan els militars, enllestida la feina a la llibreria Bagunyà, anaren a assaltar la Redacció de *La Veu de Catalunya*.

Allí, els guàrdies, a presència del governador, hi van intervenir perquè hi hagués ordre i impediren que la gent s'estigués prop dels militars que pogueren repetir, amb tota tranquil·litat, el que havien fet abans al *Cu-Cut!*

—¡Viva España! ¡Muera Cataluña!—no paraven de cridar.

Algú va increpar els guàrdies.

—Per què consentiu això?

—Orden del governador—va con-

testar un guàrdia, mentre feia un gest expressiu que volia dir *mut!*

Quan, destroçada la Redacció de *La Veu de Catalunya* els grups d'oficials es van dissoldre, hi hagueren, a la Rambla algunes batusses entre ells, que gallejaven, i els transeünts que comentaven indignats, llur bretolada.

Alguns d'ells foren perseguits per la multitud. Però la gent fou atropellada pels guàrdies que, tot de sobte, es recordaren que la seva feina era d'impedir desordres.

Tot Catalunya va vibrar d'indig-

nació. Només Lerroux, des de les planes de *La Publicitat*, féu l'apologia dels fets amb el seu article *El alma en los labios*.

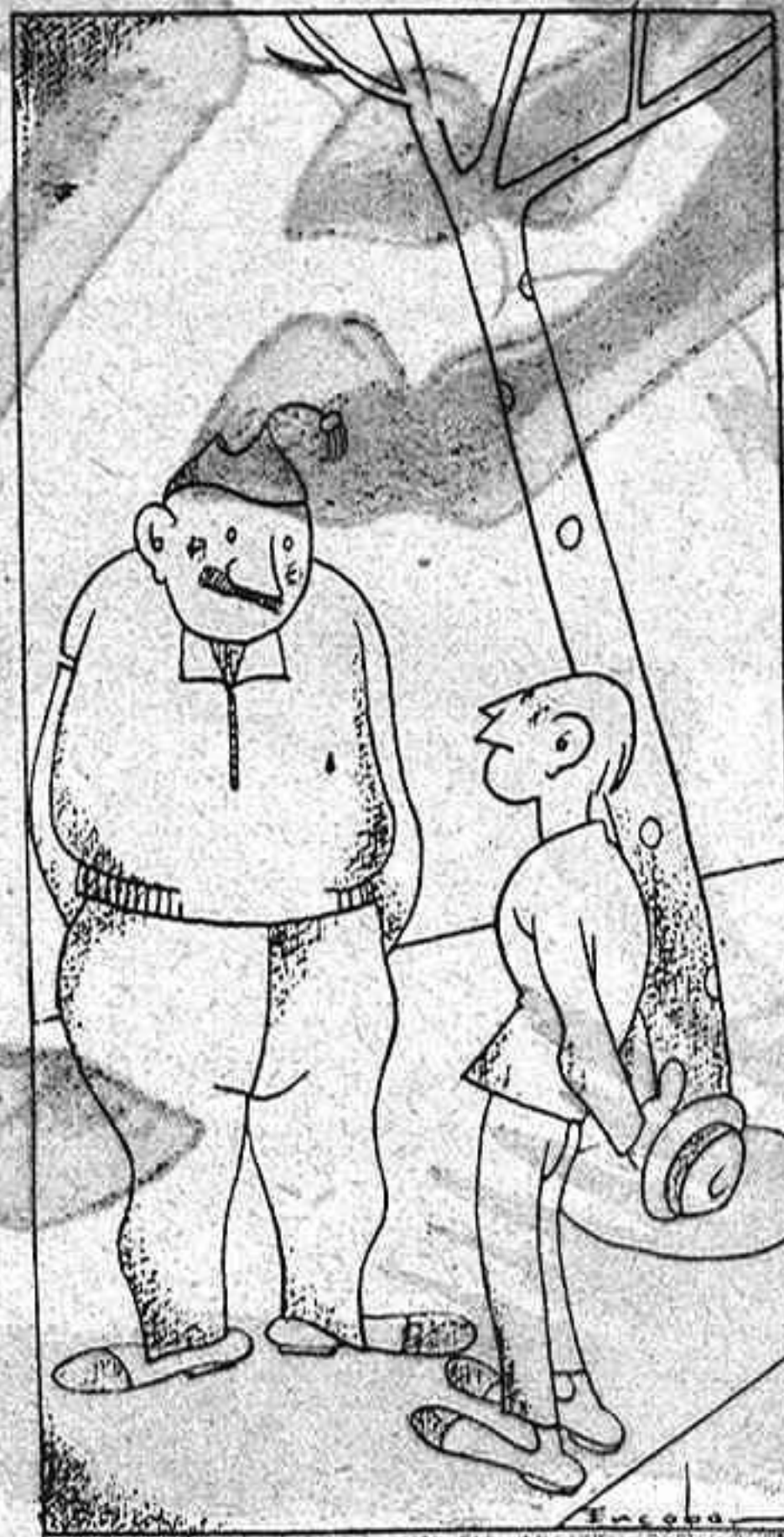
Les autoritats que eren còmplices manifestos dels assaltants, prengueren mesures contra... les víctimes; el *Cu-Cut!* va ésser suspès i el director de la *Veu de Catalunya*, empresonat.

I els militars, satisfets de la seva gesta, guanyaren, dins la política de la monarquia, un xic de «prestigi!»

Què vol dir "Arriba España?"

Què vol dir, «arriba España»? Perquè no sé com pot pujar, elevar-se, créixer, un país venut a bocins als estrangers; un país amb races depauperades per la misèria, sense indústria, com aquell qui diu, i amb un comerç migrat; vivint endarrerit de més de deu segles —hi ha llocs on encara viuen a l'edat de pedra— i amb milers i milers d'habitants que no poden menjar, ni cobrir-se les carns amb robes, ni tenen on aixoplugar-se...

Si diuen «arriba» la meua bossa, «arriba» els meus privilegis, «arriba» les meves prebendes, els comprendrem de seguida. I els ajudarem en la seva llarga enumeració dels «arriba»: «arriba» els invertits, «arriba» els usurers, els pispadors, els rucs, els homes d'«afers», els mercaders del temple, els déus dels esperons, etc., etc., etc.

— Com és que, tot just ara, vols estudiar per capellà?

— Es que el papa diu que ara, van molt cercats.

FRUCTIDOR

ELS QUATRE GENETS DE L'APOCALIPSI

VIBRACIONS

Doneu a un home una careta i us dirà la veritat.

**

Són molts els qui es pensen que la Revolució s'ha fet per a ells.

**

Res no fa tanta tristesa com veure un jove feixista.

**

L'amor és una equivocació entre un senyor i una senyora.

**

Al front, hi ha d'anar tothom. Fins els refugiats.

**

¿Voleu que tothom us ofereixi el seu ajut? Procureu no necessitar-lo.

**

Per a molts és un plaer suprem, anar a cercar bolets amb un auto requisat.

**

No s'ha de malparlar dels morts. Per això hi ha els vius.

**

La virtut és el que més engreixa.

**

La mentida fou descoberta per algú que va experimentar els inconvenients de dir la veritat.

**

El qui es passeja amb les mans a les butxaques, generalment no hi duu res.

**

Un feixista també pot dur casquet de milicià; no ho oblidem.

**

Un càrrec «ad honorem» és el mateix que un petó por telèfon.

**

Segons les dones, la religió té l'encís d'un flirt.

**

La gasolina també és una arma. No ho haurien d'oblidar aquells qui la malgasten anant amunt i avall per la ciutat.

**

Quan un metge ignora què té un malalt, demana l'ajut a un col·lega i cobra el doble.

**

L'auto ha creat dues menes de por. La por dels qui hi van dintre i la por dels qui en són fora.

**

Es més fàcil, en la vida, trobar un desengany que un duro.

**

Encara hi ha qui s'alaba d'oïr missa cada diumenge. I no li passa res.

¿Per què serà que de la «cinquena columna» barcelonina ningú no se'n preocupa?

ARDAL

Calleu! Que l'enemic escolta!

En aquests moments greus, cal pensar, més que mai, que l'enemic escolta. L'espionatge feixista ens envolta. Penseu que, al front enemic, coneixen els nostres moviments de tropes, les trameses de contingents i armaments, amb sorprenent rapidesa. Recordeu que sovint, les Ràdios faccioses, donen noves que, ací, la censura no ha deixat publicar. Tingueu present que els lligaires, els clericals, els monàrquics, els capitalistes, no han desaparegut i són enemics nostres, i ens escolten. Penseu que una estació de onda curta és molt fàcil de fer funcionar, tenint-la amagada!

Calleu davant de gent estranya. No parleu al cafè, que mil orelles us escolten. I ara, més que mai, convé ésser prudent...

El feixisme té ben organitzat l'espionatge. No vulgueu contribuir al seu èxit amb la vostra inconsciència!

És la por a la guerra el que atura una acció internacional contra els qui preparen la guerra. I la por a la guerra farà esclatar la guerra!

—I sobretot, penseu que si us maten, morireu amb la benedicció apostòlica!

ELS PANXACONTENTS

Consideracions sobre un joc inofensiu

En aquestes hores greus, certs cafès, totes les tardes dels dies feiners, es veuen plens de ciutadans que fan el «dominò». Això palesa que hi ha coses que suren pel damunt de tots els tràngols i calamitats, i el «dominò» és una d'elles.

I és que aquest joc inofensiu, patrimoni dels panxacontents i «recreiu» dels viatjants, és un factor representatiu del que en podríem dir la «humanitat passiva». No és joc d'ambicions ni de grandeses sinó d'ús exclusiu dels satisfets de la vida, dels qui no pensen en res, dels que es conformen amb el que són i dels qui no creuen poder ésser més. És axiomàtic que un banquer, un periodista d'una mica d'anomenada no jugui al dominò. És joc per a culs de cafè i botiguers retirats.

La guerra no l'afecta per a res. És un passatemps de persones senzilles, afables, sense malícia. El jugador de set-i-mig, de bacarà, fins el de la entretinguda manilla i l'entretenidor tresillo, poden tenir en la seva vida un moment tràgic. Què els diré? Un accés de mal humor exagerat, un cop de sangs, un renecc recargolat. A prop del jugador de dominò s'hi poden trobar, encara que sigui en un camí fosc i solitari, i fins li poden confiar el calaix de la botiga, si són botiguers, el cobrament de lloguers, si són propietaris i fins la dona si són casats de poc.

El més pervers, el d'ànima més negra i corrompuda a tot, al més que arriba és a anar-se'n del cafè sense pagar o a fer-se seu un paraigües que hi deixi un company badoc.

El jugador de dominò és un sensual en el bon sentit de la paraula. No té altra hora de plaer que la que dedica al seu vici. Té un cafè seu, ben seu, que forma part de la seva existència.

Arriba puntual, puix no es coneix el cas d'un «dominista» que faci tard. S'asseu, beu el cafè a xarrups i es posa nerviós si els companys tarden; però ho dissimula.

Per un estrany pudor, comú a tots els de la classe, no s'atreveix a fer la confessió descarada del seu desig. És un fenomen psicològic

digne d'estudi. Per regla general posa un llarg prelude a l'operació.

—Què hi ha, senyor Maties?

—Psh! Ja ho pot veure, senyor Genís.

—Ves quin temps, eh?

—No me'n parli...

—Quina manera de ploure!

—Ja ho pot dir. No es pot anar pel carrer, de fang...

—Un ha de venir al cafè per força!

—És un fastig.

Quan s'ha arribat a aquest acord, s'imposa una pausa. El més atrevit, sense donar importància a la cosa, expressa el seu desig.

—Què? fem una partideta?

—Psh! Com vulgui!

—Així matarem l'estona.

Allò més difícil ja està. Amb aire de tant se me'n dona, diu al mosso:

—Joan!... Vegi si hi ha per fer el quart... Digui al senyor Gras que l'esperem!

I mentre el mosso cerca el qui ha de fer quatre, arriba el senyor Gras un altre variant de la classe (els qui esperen que els cridin) i llavors, els tres confabulats, cohibits per la manca d'un company que no saben qui serà, miren el sostre i fan el desentès. És un minut d'ansietat.

—I no us agradava més l'escola d'abans? Allí us feien fer bufandes, jèr-seis...

—Sí. Però ens feien portar la llana!

I quan el quart arriba, el soroll de les fitxes damunt del marbre sona, en les orelles dels nostres jugadors, a glòria i a alegria. Ja podran passar la tarda.

Acosteu-vos a la taula i podreu estudiar els tipus. No hi ha gaire varietat. La passió els uniforma.

No obstant el joc té una certa varietat. En una partida sempre hi ha un jugador que canta. Els altres tres, per suggestió l'imiten, rondinant la melodia sense deixar de jugar. Altres piquen amb els dits a la taula. Altres fan ballar les fitxes.

Hi ha un tipus de jugador perillós. És el qui sempre sap quina té el contrari. És una mena de telepatia, que converteix el joc en científic. En una jugada definitiva no hi pot mancar el seu apòstrof:

—Per què no ha jugat el sis-as? No té el sis-as?

Efectivament el company té el sis-as.

—Com vol que guanyem! Si valdria més anar sol!

L'altre acota el cap. Si replica, el clarivident li demostra la transcendència fonamental d'aquella fitxa posada a temps, i acaba dient:

—Ho veu? Tenia el sis-doble i el sis-as. Podia tancar, oi? Doncs sí, vostè dobla!... Si ja ho dic jo! Volen jugar i...

I la víctima, anihilada, sent gravitar sobre seu el menyspreu de tot el cafè i a la fi murmura com lamentant-se contra el destí:

—Què hi vol fer? Una distracció. Déu ens en guard d'un ja està fet.

N'hi ha que juguen amb unció, recolliment. Al voltant de la taula es posen badocs. Aquests són els seriosos.

El dominò és un joc etern. Mentre hi hagi classes passives, homes grossos retirats del negoci i gent que faci la digestió amb clama: mentre ploqui i pels carrers hi hagi fang i els viatjants vagin de poble en poble: mentre en un cafè hi hagi quatre amics que estiguin cinc minuts silenciosos, sense saber què dir-se: mentre l'ànima humana compregui el subtil plaer, sadollat de perversitat, que entranya el fet d'escanyar el doble-sis al contrari, continuarà havent-hi en els cafès gent que no sent córrer el temps mentre sonin amb estrèpid les fitxes damunt la taula, l'abolició del dominò torbaria la vida plàcida de molts éssers pacífics...

I no els parreu de la guerra!

IMPRESSIONS DEL FRONT

La vida a les trinxeres

El milicià no coneix hores vagaroses. Quan l'enemic, fent estalvi de municions, de les quals no està gens sobrer, deixa en repòs les armes, els nostres valents soldats treballen per consolidar les posicions i per construir parapets i trinxeres. Gairebé tots és la primera vegada, en venir al front, que agafaven una pala i un picot, i cal dir que els tècnics que arriben a les avançades es queden meravellats de l'obra per aquests minyons realitzada. Parapets amb comoditat, refinament i fins un cert humorisme. El treball d'uns experts fet per uns aprendents...

L'enemic palesa certa preferència per als atacs per sorpresa, o més ben dit pel que ell, càndidament, creu que és una sorpresa. De cop i volta aboca damunt un sector un contingent de soldats. A la mitja hora, el contingent, força disminuït, se'n torna al seu catau.

Després, regna la tranquil·litat, torbada només per algun isolat que s'entreté a fer salves estúpides, que mai no són contestades. Abans ho eren, però, ara, el nostre milicià s'ha

convençut que no val la pena de malgastar municions...

I aquesta tranquil·litat dura hores i hores, fins que un altre atac «per sorpresa» posa en moviment les nostres milícies...

.....

Quan el comandament doni l'ordre d'atacar, amb quin goig i amb quin entusiasme no ho faran els nostres milicians! La visió d'Osca, la ciutat morta, és una obsessió. Hom confia que aviat aquesta obsessió serà substituïda per una altra: la de Saragossa.

.....

Troband-me a les trinxeres, sento el soroll d'un motor d'aviació. Instintivament cerco amb la vista el proper refugi...

—No tingueu por —em diu un company—. És dels nostres.

Miro vers el cel i no veig més que els contorns difusos de l'aparell. El sol, baix encara, no em permet apreciar-ne cap detall.

—Com ho coneixeu? —responc.

—En el fet que vola baix. Els d'ells, tots passen a gran alçària. Són molt prudents...

Hores després, en efecte, vaig comprovar aquesta afirmació. Dos aparells facciosos han volat, molt alt, damunt les nostres línies. Han

La improvisada clínica dental

fugit, en veure que els nostres els anaven a saludar... En un poblet humil i desguarnit de tropa han deixat caure una bomba. Veig la fumera al lluny. Són molt valents.

.....

A la plaça del vell poble, veig un grup, nodrit, de soldats. Pels uniformes veig que procedeixen de les fileres adversàries. Van esparracats, bruts, fets una llàstima. Estan magres i demacrats. El contrast que ofereixen amb els nostres milicians i forces lleials és eloqüentíssim.

Acabaven d'arribar, camps a través, amb llurs armes i dotacions. Han fugit de l'altre front a plena nit, exposant-se a ésser descoberts i tirotejats. Vénen afamats i freturosos, els més, de combatre per un ideal que és el seu.

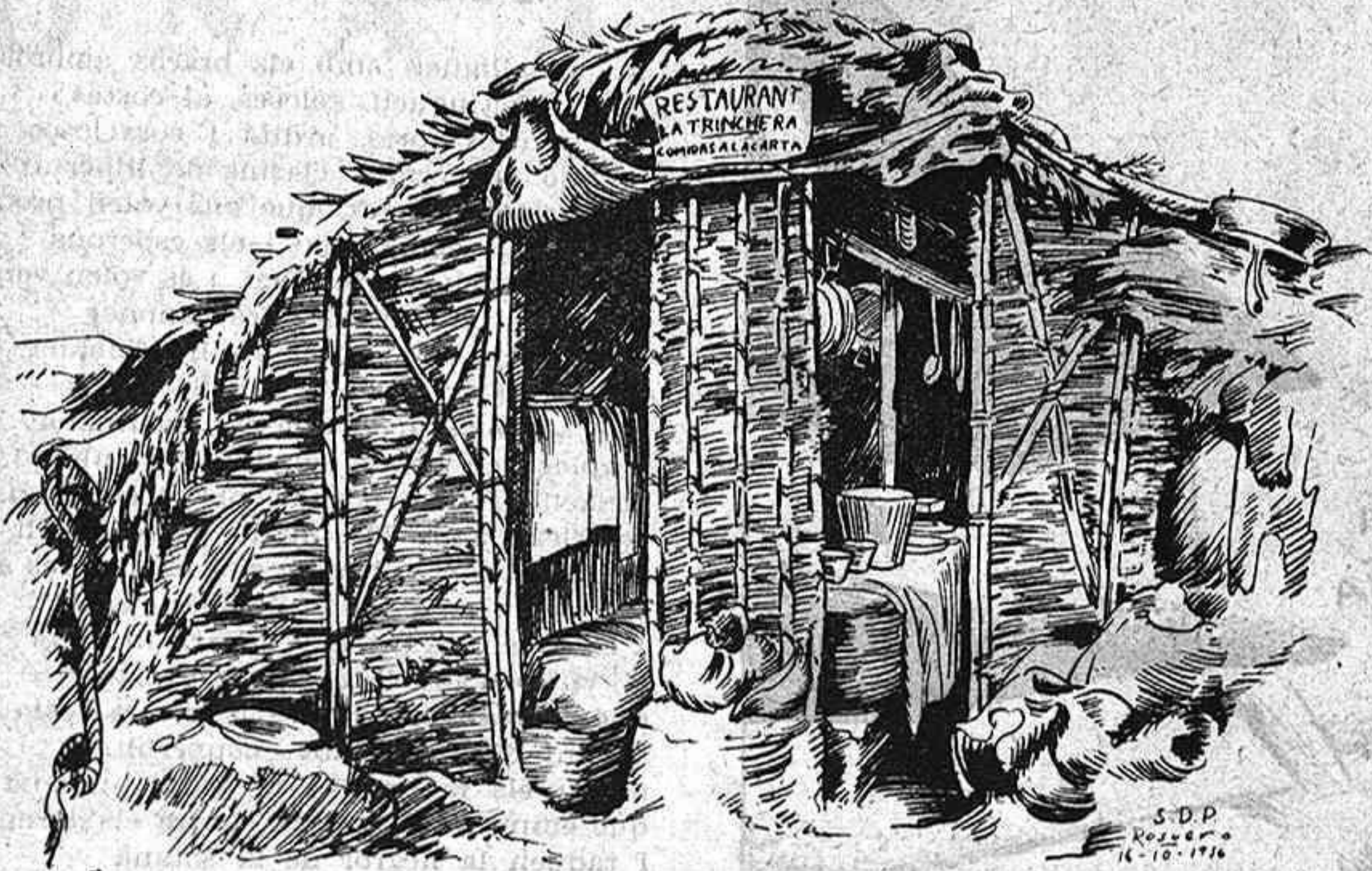
Els nostres caps els interroguen. Demà, segurament, es repetirà l'escena, ja que les escapades són diàries. Són més de vuit-cents els qui en pocs dies han vingut a les nostres fileres. Vindrien tots, si poguessin.

.....

A les hores de calma, quant les armes reposen...

Rosier o del S.D.P.
19 de juliol de 1938

Un dels «restaurants» del front

tar-se, adquireix una nova preocupació. Costa molt de tenir una barba com cal. És precís tenir-ne cura. Per això hi ha hagut barba que ha durat, just, el temps d'anar a ciutat uns dies amb permís. Després, la navalla n'ha passat els taps.

El milicià que té família, que deixa a ciutat algú que pensa en ell, té sempre alguna llaminadura en el sarró. Però hi ha el milicià que no té ningú. Aquest és el qui no espera mai lletra. El qui allà on és ell hi ha tot el món...

El milicià que té família, cerca el qui no en té i es parteix amb ell les llaminadures. Però, no és pas tot igual.

La novetat dels moros ha durat poc. Fou una mena d'atracció per als nostres lluitadors. Matar un moro fou una distracció durant uns dies. Ara, ja no hi són, i si hi són, els tenen amagats. Aquells crits, amb to de falset, que feien per tal d'esverar-nos, ja no s'oeixen. Es devien convèncer que a les nostres milícies no els fa por tan poca cosa.

«Qui vulgui servir Déu, que no es barregi en els afers del segle». Això ho va dir Sant Pau. Devia ésser, també, antifeixista!

La «Ràdio Parapeto» compta amb bons artistes, que no són pas avars de les seves habilitats. Un guitarrista fa passar bones estones als companys, interpretant tot el que hom li demana. També un acordionista fa rotlle. A les hores de feina, quan cal fer parlar els fusells, els morters i les metralladores, els instruments abandonats dintre els parapets, donen una nota d'optimisme...

També es juga a futbol, al front. Hi juguen els milicians, i posen en la lluita, traça i entusiasme. Alguns dels jugadors són professionals. Altres, amateurs. Públic, no els en manca; aplaudiments, tampoc. El que sol passar és qu, moltes vegades, les partides no s'acaben. El camp, en un moment, queda desert, i la pilota, abandonada al bell mig, és una imatge de la confiança en el triomf. «Ja tornarem», semblen dir. I tornen.

Llibres. Molts llibres. Heu-vos ací el que demanen, més que tot, els milicians. Llibres amables, que els facin les hores de fosca més curtes i passadores. Però no tota mena de llibres són admesos de bon grat.

Llibres d'aventures. Llibres polítics. Llibres sentimentals. Noveles literàries. Relacions de viatges. Obres de sociologia... Però res d'obres de literatura malsana. Res de pornografia, de sensualitat, d'entabament...

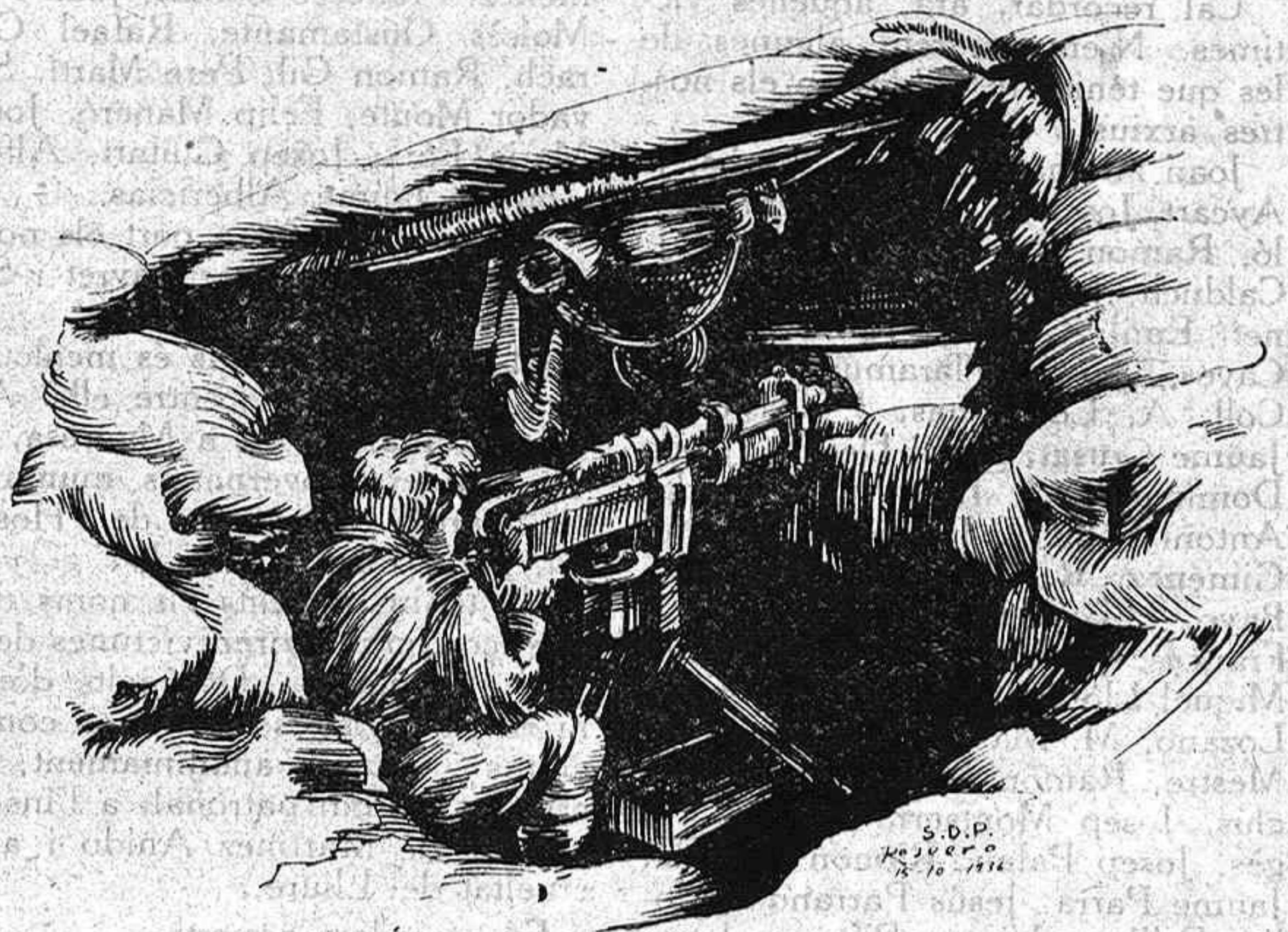
No sempre els amics, plens de

bona intenció, ho encerten, en fer el paquet per al camarada que és al front. I cal recomanar-los molta cura.

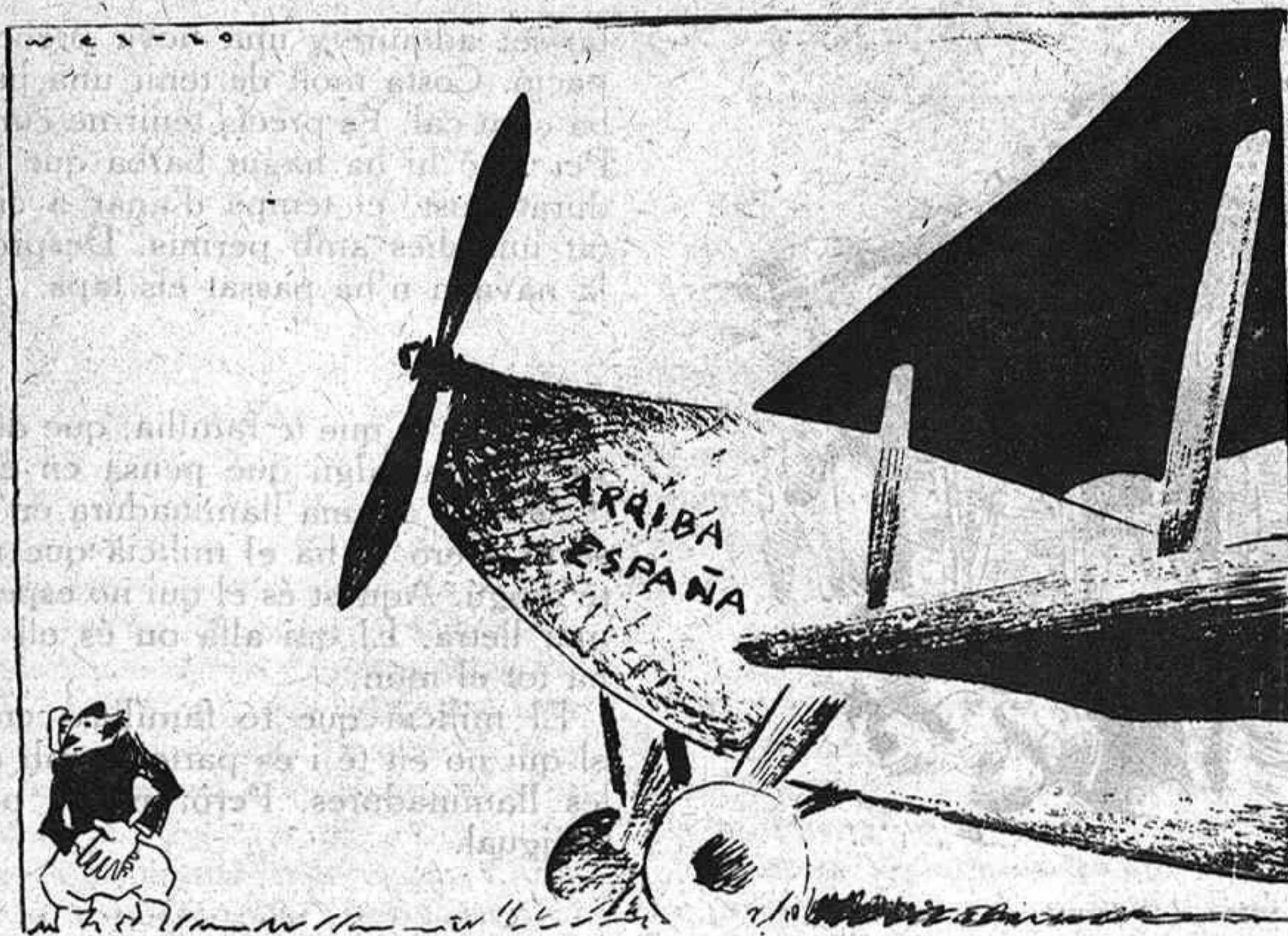
Un bon llibre, un llibre adient, és un bon company.

Hom veu, per aquest sector, moltes barbes. Són barbes juvenívoles, barbes de principiant, barbes d'afecionat. Tenen un cert caire d'innocència.

El minyó que es deixa la barba, en lloc d'estalviar-se feina, en afei-

Un niu de metralladores

—Si, sí... Però quan «arriba Espanya» a nosaltres ens toca el córrer...

REMEMBER!

Si deixéssim guanyar el feixisme!

¿Has pensat, poble de Catalunya què, per tu, representaria el triomf del reixisme? Cal no oblidar mai aquelles víctimes del furor assassí de Martínez Anido i el Sindicat Lliure, els pistolers del qual, manats per Ramon Sales, exercien les funcions d'executors oficials, al servei del capitalisme.

Cal recordar, ara, aquelles víctimes. N'enumerarem algunes de les que tenim recollides en els nostres arxius...

Joan Alemany, Ramon Archs, J. Aycart, Josep Aymerich, Benet Bailó, Ramon Batalla, Eveli Bral, J. Calduch, Josep Canals, Agustí Cagnet, Emili Cervera, Emili Cervera Caves, Josep Claramunt, Albert Coll, A. Colominas, J. Cristóbal, Jaume Crusat, Emili Desplà, Josep Domínguez, J. Duch, J. Estrada, Antoni Feliu, J. Figueres, Rossend Giménez, R. Gironès, M. Garcia Bayo, Hilari Helipe, Joan Iragori, Francesc Jordan, Ermengol Lataza, Miquel Llopart, Joan Llobet, Felip Lozano, M. Mas, R. Meléndez, J. Mestre, Ramón Miró, Josep Monclús, Josep Montserrat, Josep Pagès, Josep Palau, Ramon Pañella, Jaume Parra, Jesús Parrando, Molins Pellicer, Vicenç Piferrer, Josep Planellas, P. Pueyo, Alfons Peiró, Francesc Ràfols, Pere Ramos, Jo-

sep Riera, D. Roca, Armand Ròdenas, Jaume Rubinat, Antoni Samper, J. Sans, Josep Solana, Josep Soler, Dídac Subirà, Agustí Subiràs, Albert Tolon, J. Torrecasana, Evarist Vilaplana, Andreu Ventura, Sebastià Vera, Felip Vicente, Josep Rivero, Joan Riño, Jaume Cosellas, Joan Solanas, Felip Giménez, Francesc Comas, Joan Pey, Moisès Gustamante, Rafael Guirach, Ramon Gil, Pere Martí, Salvador Monte, Felip Manero, Josep Maria Foix, Josep Guitart, Alfred Gómez, Jaume Albericias...

Volem esmentar a part els noms gloriosos de Francesc Layret i Salvador Seguí.

El nombre de ferits és incalculable. Cal esmentar, entre ells, Angel Pestaña, caigut a Manresa, on els pistolers governatius muntaren un guàrdia a l'exterior de l'Hospital, per tal de rematar-lo!

No tenim recollits els noms dels infeliços que moriren víctimes de la «lleï de fugues». De molts d'ells, ni en els registres oficials no consta el nom. Morien anònimament, sacrificats a l'odi patronal, a l'instint pervers de Martínez Anido i a la crueltat del Lliure.

En recordem aquests:

Manuel Bermejo, Aureli Cerdano, Rafael Climent, Josep Espíritu

“MARES!...”

No ens lligueu amb els braços amorosos; no ens retingueu, geloses, al costat; ens sentim forts, ardits i coratjosos, perquè ens criden clarins de llibertat! D'aquesta llibertat, que ens volen prendre els fellons de la creu i els esperons que es varen vendre Déu, i es volen vendre la pàtria, al preu de més canons; car el seu sàdic plaer els ho demana per trossejar el cos d'aquells rebels que sentim l'ideal que ens agermana, i aplega en un de sol, tots els anhels! Deixeu el plor poruc; obriu els llavis, somrient amb l'orgull de veure el fill que venja amb el puny clos els nostres avis, i reclama aquell lloc de més perill! I si en el vostre seny encara hi resta el virus d'aquell dogma pervertit que feia abaixar humil la vostra testa davant d'un sacerdot ensuperbit, mireu els mercaders de carn humana que empunyen el fusell contra els germans, i taquen la negror de la sotana amb la sang de les dones i els infants!

No ens lligueu amb els braços amorosos, que ens criden els clarins de llibertat; hem d'ésser forts, ardits i coratjosos per complir el nostre deure en el combat!

JOAN WURI CASALS.

Barcelona-Airacció

Per fi, han desaparegut dels nostres carrers els centenars de venedors que, com a bolets, hi havien arrelat sense altra finalitat que el fer la competència al petit comerç. Ho celebrem, però...

Els nostres carrers són molt bruts. Les emissores de ràdio, criden massa.

Els que reguen, mullen els ciutadans.

Les parets, son massa empaperades.

En els balcons hi han masses draps descolorits.

Hi han masses nanos amb patinets.

I molt poc respecte per a la dona.

La tasca primordial és vèncer; la guerra té d'ésser el primer pla. Però, no descuidem les altres coses, pensem que el món sencer s'està mirant en el nostre mirall i és contraproductiu tirar carn a la fera.

Pérez, Gregori Febes, Agustí Flor, J. Fortuny, Ramon Gomar, Benet Menacho, Dídac Parra, Ramon Peris, Ricard Pi, J. Prades, Pere Vandellós, Domènec Ribas, Joan Villanueva.

Aquest és l'esdevenidor que t'esperaria, poble, si deixéssis guanyar el feixisme!

ONA CURTA

Una catalana ha anat a Tunis per tal que l'elegissin «Miss Europa».

Ens hauria plagut més que hagués anat en un Hospital de sang, a fer d'infermera.

La frivolitat, ara, resta desplaçada.

**

Veure el Paralel, a la nit fa pena. Les dones equívokes continuen passejant amb auto. I els autos gasten gasolina.

És dolorós.

**

Encara queden bandes incontrolades que fan de les seves per les comarques catalanes. Encara queden sembradors de feixisme, malgrat les disposicions de les autoritats. I aquesta vergonya i aquest perill s'ha d'acabar, sigui com sigui.

Cal energia i fer complir la llei, sense contemplacions. I el qui no li agradi, que ho deixi.

**

Aquell somatenista que, a la carretera de Masnou, va denunciar en Ferrer i Guàrdia, lliurant-lo als militars perquè l'afusellessin, sabent que no era culpable, ha estat detingut i pagarà, ara, la seva mala acció.

Heu-vos aquí una magnífica ocasió per afirmar que hi ha providència. Que no és, certament, la providència dels catòlics.

**

Ha guanyat Roosevelt, i ha estat reelegit President dels Estats Units.

El feixisme mundial haurà arrufat el nas.

Els nord-americans, tenen seny.

**

A cada moment són capturats per les tropes lleials, alemanys i italians que combaten a les fileres rebels contra Espanya.

Això, segons aquell Comitè de la neutralitat, no prova res.

I la comèdia continua...

**

La Junta Nacional ja no és a Burgos ni a Salamanca. Ara, s'ha traslladat a Badajoz.

Tenir la frontera a pocs quilòmetres és un aventatge; no ho dubteu.

**

Arriba un creuer rebel a Roses. Llança 22 canonades contra les humils cases de pescadors, i, en veure arribar uns hidros lleials, fuig com un esperitat.

Aquesta valentia és de pura marca feixista.

**

La dictadura portuguesa ha volgut unir la seva sort al feixisme espanyol.

Els portuguesos tot això ens hauran d'agrair. Que els lliurem d'aquella púrria...

**

Per als feixistes, hostilitzar els hospitals i asils és una gran cosa.

I després, «Arriba España».

I també «Viva Cristo-Rey»!

**

La diplomàcia mundial s'està cobrint de fang. Primer, el cas d'Abissínia.

Ara, la neutralitat absurda...

Una de les primeres coses que caldrà destruir, en una humanitat nova, serà aquesta plaga.

**

Tenia raó Rovira i Virgili. Mallorca feixista és un punyal que ens amenaça constantment...

Una acció enèrgica, abans que els italians haguessin desembarcat a Palma, ens hauria estalviat aquest perill i aquesta vergonya...

**

No fa gaires setmanes, el torero Fuentes Bejarano es passejava per

la nostra plaça de braus, saludant la multitud amb el puny enlaire...

Ara, a Burgos, Fuentes Bejarano ha pres part en una corrida «patriòtica».

Caldrà tenir memòria!

**

Confesem que per més que rumiem, no entenem la política anglesa.

Perquè no arribem a creure que Anglaterra es vulgui suïcidar!

Correspondència

Titus. — No fa per al nostre temperament. Cal canviar el disc.

Indiot. — Bé, vaja, no serà tant com diu! Provi-ho de nou, cregui'ns.

S. Ll. B. — Mirarem de complaure'l, però no li diem ni sí, ni no. Ja ho veurem.

Andalús. — Miri: «camelos», no!

C. P. — Veurem, veurem.

Barceloní. — Anirà, potser avui mateix. I vagi enviant.

Enric Het. — Al cove, amb tots els honors.

Kayrus. — Endavant. I no es deturi.

R. D. — Van bé. El rebríem amb molt gust.

Lòpez. — Té gràcia i poca ortografia. Si ens vaga, la hi arranjarrem.

Mas. — El tema és interessant. Pot enviar-ho.

Xau. — Tres consells: Primer, no envii dibuixos amb paper dolent. Segon, faci'ls amb llapis. Tercer, aprengui de dibuixar.

Josep L. M. — No pot anar ni amb rodes.

M. R. V. — Idem, ídem.

Anònim. — Potser, adobat, anirà.

Aquest número ha estat visat per la censura

RENTA
L'ATENEN
BARCELONÉS

VISITEZ L'ESPAGNE

SPAIN IS DIFFERENT

D. SANT SALVADOR

PROPAGANDA TURISTICA INTERNACIONAL.
VISITEU L'ESPANYA!